

ἀγαπήσω ὄνομα τοιοῦτον, προσέθηκεν ἡ Βαλεντίνης μετὰ χαριεστάτου μορφασμοῦ, ἀλλὰ αἰσθάνομαι ὅτι θὰ κατορθώσω νὰ το ἀνέχομαι καὶ νὰ το ὑποφέρω... Πότε θὰ γίνη τοῦτο; Θεέ μου! καθὼς βλέπω, θαρρῶ ὅτι πρέπει νὰ παρέλθουν δύο τοῦλάχιστον ἑβδομάδες, ἴσως δὲ καὶ μία μόνον, τίς οἶδε!

Ὁ γηραιὸς ζωγράφος δακρύων ἅμα καὶ γελῶν δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῆ περισσότερο.

— Ἀγαπητόν μου τέκνον, εἶπε ἀρπάζων μετὰ συγκινήσεως τὴν δεξιὰν τῆς νεαρᾶς γυναίκος, ἀρκεῖ ἡ δοκιμὴ. Ἀνέλαβες ἀγῶνα διὰ τὸν ὁποῖον θὰ σοι ὀφείλεται μεγίστη χάρις αἰωνίως. Ἄφες με νὰ σε βραβεύσω τώρα εὐθύς, διότι μετ' ὀλίγον θὰ με αἰτιάσαι διότι σε ἐτυράννησα ματαίως τὴν ὥραν... Ὅχι, κόρη μου! δὲν θὰ ὀνομάξωσαι κυρία... κυρία... ἔς τὴν ὀργὴν τὸ ἀπαίσιον αὐτὸ ὄνομα! δὲν θέλω πλέον νὰ το ἐκστομίσω.

Ἡ Βαλεντίνη ἀναυδος καὶ ἀπενεὺς ἔχουσα τὸ λαμπρὸν αὐτῆς βλέμμα ἠκοροῦτο ἀπλήστως τῶν λόγων τοῦ ζωγράφου. Δὲν ἠδύνατο νὰ νοήσῃ τί ἐσήμαινον, ἐκεῖνος δὲ δὲν το ἔλεγε ταχέως ὡς ἐκεῖνη ἐπεθύμει.

— Μὰ τί σημαίνουν αὐτὰ ὅπου λέγετε; ἠρώτησε σείουσα τὴν δεξιὰν τοῦ γηραιοῦ αὐτῆς φίλου.

— Ἰδοῦ, χαριεσσά μου Βαλεντίνη! ὁ Ἰάκωβος θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ λάβῃ ἄλλο ἐπίθετον.

Καὶ ἐξήγησε καταλεπτῶς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἃς ἡμεῖς γινώσκομεν ἤδη.

— Ἄ! ἀνέπνευσεν ἡ Βαλεντίνη, προφανῶς ἀνακουφισθεῖσα. Ἰσως ἕκαμα ἄσχημα νὰ μὴ καταστείλω τὴν χαρὰν μου, προσέθηκε· ἀλλὰ, σὰς παρακαλῶ νὰ μου εἰπῆτε εὐκρινῶς, φαντασθῆτε μίαν στιγμὴν τὸν ἑαυτὸν σας γυναῖκα, θὰ σας ἦτο εὐχάριστον νὰ ἀκούετε νὰ σας λέγουν κυρίαν...

— Μὴ το ἐκστομίσῃς τὸ ἀπαίσιον ὄνομα, εἶπε κωμικῶς ὁ γηραιὸς φράττων τὰ ὠτά του, ἐγὼ το ἀπεστρεφόμην περισσότερο. Ἐπρεπε νὰ ἔχῃ τις τὴν γεννικιότητα στρατιωτικῶν διὰ νὰ ζήσῃ μὲ αὐτὸ τριαντατέσσαρα ὀλόκληρα ἔτη.

Ὁ ζωγράφος ἠγάλλετο ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἐκβάσει τῆς ἐντολῆς ἣν εἶχεν ἀναλάβῃ. Ἐγχιρόμενος δὲ ἵνα ἀπέλθῃ πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀνεψιοῦ του, ἠρώτησεν ἀστείως καὶ πως δηκτικῶς τὴν νεαρὰν χήραν.

— Καὶ τί φρονεῖτε, περὶ τῆς παλαιᾶς παροιμίας «ὁ γάμος εἶνε λαχεῖον;»

— Φρονῶ ὅτι παρῆλθεν ἡ ἰσχὺς της, ἀπεκρίθη εὐφυνῶς ἡ Βαλεντίνη, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀναστραφῇ «τὸ λαχεῖον εἶνε γάμος», δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον... Προσθέτω δὲ ὅτι οἱ πτωχοὶ μου δὲν θὰ χάσουν τίποτε, διότι ἐντὶ τοῦ λαχεῖου θὰ διανεύμω δῶρα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν γάμων...

— Βεβαίως, ὑπέλαβεν ὁ γηραιὸς ζωγράφος

λαμβάνων τὸν πῖλόν του, αἱ γυναῖκες ἔχουν περισσότερο σοφίαν παρὰ τὰ ἔθνη, καὶ περισσοτέραν καρδίαν παρὰ τοὺς ἄνδρας.

[Ἐκ τῆς Γαλλικῆς].

Π. Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ

ΤΑ ΕΠΙΓΕΙΑ ΑΓΑΘΑ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Δεικνύοντες πῶς ἡ πενία συντελεῖ εἰς τὸ μεγαλόβουλον καὶ εἰς τὴν τῶν ιδεῶν μεγαλοπρέπειαν καὶ λαμπρότητα, ταυτοχρόνως ὀφείλομεν νὰ δεῖξωμεν καὶ τὸ ἀσθενὲς αὐτῆς μέρος καὶ τοὺς σκοπέλους αὐτῆς. Καὶ δὴ ὅσκις ἡ πενία δὲν ἐμπνέει τὴν χαμέρπειαν καὶ τὸν φθόνον, δυνατόν νὰ τίκτῃ σκαιὰν ὑπερηφανίαν καὶ ποιὰν τινα ἀλαζονείαν κατ' οὐδὲν εὐλογωτέραν τῆς ἀλαζονείας τοῦ γένους καὶ τοῦ πλοῦτου. Τέλος δὲν εἶνε ἀρετὴ μείζων τὸ νὰ εἶνέ τις πένης μᾶλλον ἢ πλούσιος, διότι ἡ ἀληθὴς συμβουλή τῆς φρονήσεως εἶνε, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, νὰ μὴ ἐκπλήσσειται τις ἐπὶ τῇ κοινωνικῇ αὐτοῦ καταστάσει, ἔστω αὕτη οἷα δὴποτε· διότι ὁ ἐπαίρομενος ἐπὶ τῇ πενίᾳ αὐτοῦ δὲν ἀπέχει πολὺ τοῦ αἰσχύνεσθαι ἔνεκα αὐτῆς, τὸ δὲ καταφρονεῖν τοῦ πλοῦτου οὐδὲν ἄλλο εἶνε, ἢ σφοδρῶς ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ. Σφόδρα ἐπεθύμουον νὰ ἴδω τοὺς πένητας νοοῦντας τὸν πλοῦτον, καὶ τοὺς πλουσίους νοοῦντας τὴν πενίαν· διότι ὀφείλει τις νὰ λάβῃ ἀπλὴν τινα ἔννοιαν πάντων τῶν πραγμάτων, καὶ νὰ μὴ καταπατῇ ἀλαζονικῶς τὰ ἀγαθὰ ὧν στερεῖται. Μάλιστα δὲ τοσοῦτον βδελύττομαι τὴν ὑπόκρισιν καὶ τὸ ψεῦδος, ὥστε θὰ συνεβούλευον μᾶλλον τὸν πένητα νὰ ἐπιθυμῇ τοῦ πλοῦτου μετρίως ἢ νὰ καταφρονῇ αὐτοῦ μετ' ὑπεροψίας· τοσοῦτον φοβοῦμαι μήπως ὑπὸ τὴν ὑποκριτικὴν ταύτην καταφρόνησιν ὑποκρύπτηται κρυφία τις ἐπιθυμία καὶ ἄδικος δυσμένεια κατὰ τῶν μᾶλλον εὐνοηθέντων.

Οἱ ἄνθρωποι ἵνα ζήσωσιν ἔχουσι χρεῖαν οὐ μόνον τῶν ἐξωθεν πραγμάτων, ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις καὶ χώρου τινὸς ἐπὶ τῆς γῆς, τοῦτ' ἔστι κατοικίας, διαμονῆς ἄρα καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ κατοικοῦμεν ἔχει μεγάλην δύναμιν εἰς τὸ εὐδαιμόνως ζῆν. Ὅθεν ἃς εἴπωμεν καὶ περὶ τούτου ὀλίγας τινας λέξεις.

Οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦσιν εἴτε ἐν τῇ ἐξοχῇ εἴτε ἐν ταῖς πόλεσι μικραῖς ἢ μεγάλας, εἴτε ἐν ἐπαρχίαις εἴτε ἐν πρωτευούσαις. Ἐκ τούτου δὲ πολλὰ καὶ τὰ διάφορα ἐπακολουθήματα.

Ἀνέκαθεν περιεγράφονταν τὰ γλυκύτατα καὶ σωτήρια ἀποτελέσματα τοῦ ἀγροτικοῦ βίου. Οἱ ποιηταὶ ἔθεντο ἐν τῇ ἐξοχῇ τὴν ἀγνότητα τῶν

ἡθῶν, τὴν γαλήνην τῆς καρδίας, τὰ ἀφελῆ καὶ σεβαστὰ αἰσθήματα· ὅσῳ δὲ ἠθέλησαν νὰ περιγράψωσι καὶ ἐκφράσωσι τὰ γλυκύτατα τῶν αἰσθημάτων, ἐνέβαλον αὐτὰ εἰς τὸ στόμα τῶν ἀγροτῶν. Ἡ ποιητικὴ αὕτη ὑπερβολὴ ἤγαγέ τινας συγγραφεῖς εἰς ὄλως ἐναντίας ἰδέας, καὶ διάσημός τις τῶν καθ' ἡμᾶς μυθιστοριογράφων ἐν συγγράμματι ἠμιτελεῖ μὲν ἀλλὰ νευρῶδει, περιέγραψε τὰ ἀγροτικά ἦθη διὰ τῶν εἰδεχθεστάτων χρωμάτων· ἀλλ' ἡμεῖς οὐδ' ὄλως παρασυρόμενοι ὑπὸ τῶν ὀνειροπολημάτων τῆς βουκολικῆς ποιήσεως, νομίζομεν ὅτι ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὰ χρώματα ταῦτα εἶνε ἄγαν ὑπερβολικά. Ἄναντιρρήτως ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις δυνατὸν νὰ εἶνε ἐλαττωματικὴ καὶ διεφθαρμένη ἐν τοῖς ἀγροῖς ὡς πανταχοῦ, ἀλλαχοῦ, σύμφημι δὲ ὅτι ἡ ἔνδεια, ἡ ἀμαθία, ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῶν κέντρων τῆς παιδείας καὶ τῶν φώτων, ἡ δεισιδαιμονία, οὐχὶ δὲ σπανίως ἡ ἔλλειψις θρησκείας, δύνανται νὰ γεννήσωσιν ἐν τινι τόπῳ, παρά τισιν ἀνθρώποις, τὸ πνεῦμα ἐκείνο τῆς ἀγενοῦς πλεονεξίας, τοῦ ἀγρίου φθόνου καὶ τῶν κτηνωδῶν παθῶν, ἅπερ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος συγγραφεὺς περιγράφει. Ἄλλὰ διστάζω νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ ὑπαίθριος βίος, ἡ ἐντιμος τῶν ἀγρῶν ἐργασία δὲν ἔχουσι δυνάμιν τινα εἰς τὴν ὑγίειαν τοῦ πνεύματος ὡς εἰς τὴν τοῦ σώματος. Κατ' ἀκριβῆ δὲ ἀναλογίαν ὁ ἀγροτικὸς βίος εἶνε εὐδαιμονέστερος τοῦ ἐν τῇ πόλει διὰ τοὺς ζῶντας ἐκ τῆς ἰδίας τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐργασίας· αἱ γεωπονικαὶ ἐργασίαι ἔχουσι ποικιλίαν, ἣν δὲν ἔχουσιν αἱ μηχανικαὶ, καὶ μᾶλλον ἀσκούσι τὰς πνευματικὰς δυνάμεις, ἀπαιτοῦσθαι πλείονα πρωτοβουλίαν, εὐρεσίαν, προσωπικὴν πείραν· πρὸς δὲ τούτοις οἱ ἀγροὶ ἔτι μᾶλλον συνάπτουσιν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους. Τὸ χωρίον εἶνε μία οἰκογένεια, ἐν αὐτῷ σχηματίζεται ἴδιον πνεῦμα κοινωνικὸν καὶ ποιά τις ἀγροτικὴ χάρις περὶ τοὺς τρόπους, ἀρεταὶ ἐλλείπουσαι πολλακίς παρά ταῖς κάτω τάξεσι τῶν πόλεων. Παρατηρήσεως δὲ ἄξιον εἶνε ὅτι οἱ χωρικοὶ σπανίως ἔχουσιν ἦθος ταπεινὸν καὶ ἀνελεύθερον. Καὶ ναὶ μὲν τὰ ἀγροτικά ταῦτα ἦθη ὀσημέραι κινδυνεύουσι νὰ ἐξαφανισθῶσι, καθ' ὅσον δὲ αἱ ἀποστάσεις μηδενίζονται καὶ τὰ φῶτα διαδίδονται, οἱ χωρικοὶ θὰ κερδησῶσι νέας κακίας καὶ νέας ἀρετάς, ἀλλ' ὅμως ἡ δυνάμις καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀγροτικοῦ βίου οὐδέποτε θὰ ἐκμηδενισθῶσι τελείως.

Ἄλλως τε συμβαίνει τις μεταβολὴ παράδοξος· ἡ ἐξοχὴ ἔρχεται εἰς τὴν πόλιν καὶ ἡ πόλις εἰς τὴν ἐξοχὴν. Καθ' ὅσον προχωροῦμεν, ἡ εἰς τὴν πόλιν μετοίκισις τῶν χωρικῶν προβαίνει ἀξανανομένη, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας καὶ ἡ ἐκ τῶν πόλεων εἰς τὴν ἐξοχὴν μετοίκισις αὐξάνει κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν. Ἄλλοτε μόνον οἱ μεγάλοι

εὐπατρίδαι, ἡ οἱ πλουσιώτατοι τῶν πολιτῶν εἶχον ἐξοχὴν, ἀλλὰ καὶ τότε σπανίως διέτριβον ἐν αὐτῇ· ἀλλὰ σήμερον ὅμως πᾶσαι σχεδὸν αἱ κοινωνικαὶ τάξεις διανεμοῦσι τὸν βίον αὐτῶν μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐξοχῆς. Καὶ ἐὰν μηχανικὴ τις μεταβολὴ ἐπῆρχετο, καθιστώσα ἀχρήστους τὰς πλείστας τῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ χειρῶν, θὰ ἐβλέπετε ἔτι μείζονα τὴν εἰς τὰς πόλεις συρροὴν τῶν χωρικῶν, ἡ δὲ ἐξοχὴ θὰ κατωκίετο μόνον τὸ θέρος ὑπὸ μεταναστῶν πολιτῶν. Φαντάζεσθε λοιπὸν ὄλως νέαν τάξιν πραγμάτων, καθ' ἣν κέντρα μὲν κατωκημένα θὰ ἦσαν μόναι αἱ πόλεις· ἡ δὲ ἐξοχὴ, πλὴν μόνων τῶν ὀλίγων χειρῶν τῶν χρησιμευουσῶν εἰς μηχανικὴν τινα ἐξεργασίαν, θὰ ἐπέιχε τρόπον τινὰ τόπον πολυτελείας καὶ ἀναψυχῆς.

Ὅπως δὴποτε ὅμως ὁ ἀγροτικὸς βίος συνδυαζόμενος πρὸς τὸν ἐν ταῖς πόλεσι βίον, ἔστω καὶ ἐπὶ τοῖς μετριωτάτοις ὄροις, εἶνε τι ἐξαιρετὸν καὶ εἰς ἄκρον εὐεργετικόν· καὶ ὁ διανύσας μέρος τοῦ βίου αὐτοῦ ἐν τῇ τύρβῃ τῶν συμφερόντων, τῶν κομματικῶν παθῶν, ἡ τῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν, ἀπερχόμενος εἰς τὴν ἐξοχὴν αἰσθάνεται ἀνακούρσις, ἥς αἱ πρῶται μάλιστα ἐντυπώσεις ἔχουσι τι τὸ μεθυστικόν.

Ἡ ἐξοχὴ παρέχει ἡμῖν δύο εἰδῶν τέρψεις, τοῦτο μὲν τὴν ποικιλίαν τῶν θεαμάτων αὐτῆς, τὴν ἡδύτητα τῶν εὐωδιῶν, τὴν καθαρότητα τῆς ἀτμοσφαιρας, τὴν γλυκύτατην ποίησιν καὶ τὰ ἄρρητα γόητρα τῆς φύσεως, τοῦτο δὲ τὰ ἀγροτικά ἔργα, τὰ ἦθη τῶν χωρικῶν καὶ τὰς περιπετείας τῶν ἀγαθῶν τῆς γῆς. Πάντες δὲ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐξ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀγαπώντων τὴν ἐξοχὴν, δὲν εἶνε ἐξ ἴσου ἱκανοὶ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν δύο τούτων ὄψεων τοῦ ἀγροτικοῦ βίου· διότι τοὺς μὲν, μάλιστα δὲ τοὺς πάντοτε ζήσαντας ἐν τῇ ἐξοχῇ ἡ ἐνωρὶς μετοικίσαντας εἰς αὐτήν, τέρπει καὶ εὐφραίνει τὸ ὠφέλιμον τῆς ἐξοχῆς, οἱ δὲ τούναντι μόνον τὸν ἐν τῇ πόλει βίον γινώσκοντες, ἀναζητοῦσιν ἐν τῇ ἐξοχῇ οὐδὲν ἄλλο, ἢ ποιητικόν τι θέλητρον ἢ εὐάρεστον ἀνάπαυσιν. Καὶ οἱ μὲν ἀγαπῶσι τοὺς ἀγροὺς, τὰς καλλιεργουμένας γαίας, τὰ ποίμνια, τὰ ἄροτρα, πᾶν ὅτι γεωργικόν, οἱ δὲ τὸν γλαυκὸν οὐρανόν, τὰ χλοερὰ δάση, τὰ βέοντα βυάκια, τοὺς λόφους καὶ τὰς κοιλάδας. Ἄλλ' ὅμως, ἵνα τις δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ἀληθῶς ἀγαπᾷ τὴν ἐξοχὴν, ὀφείλει νὰ ἀγαπᾷ αὐτὴν καὶ κατὰ τὰς δύο τούτους τρόπους, τοῦτ' ἔστιν οὐ μόνον διὰ τῆς φαντασίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν αἰσθησῆσεων, διὰ τε τῆς καρδίας καὶ τοῦ νοῦ. Ὅφειλε βλέπων τὴν γῆν νὰ θεωρῇ αὐτὴν ὡς τὴν μεγάλωρον τροφὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ τὰς κατεσπαραγμένας αὐτῆς πλευρὰς νὰ θεωρῇ ὡς τὰς πηγὰς τοῦ ζιειδώρου βυάκος, τοῦ μέλλοντος ἔπειτα νὰ βεῦσῃ εἰς τὰς φλέβας τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἵνα κατορθώσῃ τις τοῦτο οὐχὶ φιλοσοφικῶς

σκεπτόμενος, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ ἀφελῶς, ὡς περὶ πράγματος οἰκειοτάτου, ὀφείλει νὰ λάβῃ γνώσιν τῆς ἐξοχῆς ὅσον οἶόν τε ἐνωρίς, καὶ νὰ ἔχῃ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων πείραν τῶν τε δῶρων αὐτῆς καὶ τῶν ἔργων.

Περὶ δὲ τοῦ βίου τοῦ ἐν τῇ πόλει δύναται τις καθ' ὅλου νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ βίος εἶνε τοσοῦτ' ἀλλοῦ ἄξιος προσοχῆς, ὅσ' ὑπάρχει ἐν μείζονι ὁμάδι ἀνθρώπων. Καὶ ὄντως, ὅσον αἱ ὁμάδες καθίστανται πολυπληθέστεραι, τοσοῦτον καὶ τὰ συμφέροντα γενικεύονται καὶ ἀνυψοῦνται· τὰ μικρὰ πάθη ἔχουσιν ὀλιγωτέρας ἀφορμὰς καὶ ὀλιγωτέρας εὐκαιρίας· ἐπειδὴ δὲ βλέπει τις πλείονας μὲν ἀνθρώπους ἀλλὰ πολὺ σπανίως ἓνα ἕκαστον αὐτῶν ἰδίᾳ, τούτου ἕνεκα σπανιώτερον καὶ δυσκολώτερον ἀντιφέρονται οἱ ἄνθρωποι. Οἱ δεσμοὶ εἶνε ὀλιγώτερον στενοὶ καὶ σπανιώτερον διασπῶνται. Ἡ μεγάλη διαφορὰ καὶ ποικιλία τῶν συμβάντων καὶ τῶν ὑποθέσεων παράγει ἐννοίας καθολικωτέρας, καὶ αἱ καθολικώτεραι ἐννοιαὶ καθιστῶσι δραστηριώτεραν τὴν διάνοιαν πάντων. Ἡ διάνοια μεγαλύνεται, ἐξευγενίζεται καὶ ἀκονάται, ἐνὶ λόγῳ ἐνταῦθα καταφαίνεται ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ γοητείᾳ τὸ θέλητρον τῆς κοινωνίας. Καὶ αὕτη μὲν εἶνε ἡ καλὴ ὄψις τῶν μεγάλων πόλεων καὶ ἰδίᾳ τῶν πρωτευουσῶν· ἀλλ' ὑπάρχει ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον μέρος.

Ἐκ τῶν μεγάλων καὶ πολυθρόνων πόλεων ἐλλείπει κυρίως τὸ αἶσθημα τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου, καὶ τολμῶ εἰπεῖν, τὸ αἶσθημα τοῦ θεοῦ. Ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις ἐν αἷς ἔχει τις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὴν ἀδιάλειπτον κίνησιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἔνθα ἡ μὲν ζωὴ εἶνε τοσοῦτον ζωηρά, ὥστε ὁ θάνατος εἶνε ἀπαρατήρητος, ἡ δὲ ὑπαρξίς τοσοῦτον πλήρης, ὥστε τὸ κενὸν τῶν πραγμάτων μόλις εἶνε ἐπαίσθητόν, ἔνθα τὰ μεγάλα ἐμπορικά τε καὶ πολιτικά καὶ φιλολογικὰ συμφέροντα, αἱ μεγάλαι φιλοδοξίαι, αἱ μεγάλαι ἐπιθυμίαι δὲν συγχωροῦσιν εἰς τὴν ψυχὴν μιᾶς καὶ στιγμῆς ἄνεσιν, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ σκεφθῇ ἡ ψυχὴ περὶ τάξεώς τινος ἀοράτου καὶ ἀμετακινήτου; Τὸ μὲν ἀόρατον εἶνε τὸ ὄνειρον, τὸ δὲ ὄρατόν εἶνε ὅλη ἡ πραγματικότης. Ἐνὶ λόγῳ δύσκολος εἶνε ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας, ἡ φρόνησις ἀδιαλείπτως ἀπειρεῖται, ἡ δὲ ψυχὴ παρασυρομένη ὑπὸ διηγετικῆς τινος κινήσεως, οὐδέποτε μένει μόνη καθ' ἑαυτήν, καὶ ὁ περὶ αὐτὴν ἀδιάλειπτος θόρυβος τοῦ χαιμάρρου τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων δὲν συγχωρεῖ αὐτῇ μιᾶς στιγμῆς ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην.

Περὶ δὲ τοῦ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις βίου ἄδικος εἶνε συνήθως ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων. Ἀναντιρρήτως ἡ συμβίωσις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἶνε κοινότερα καὶ ὕλικωτέρα, τὰ συμφέροντα εἶνε στενότερα, ἤττον περίπλοκα, καὶ κατ' ἀκολουθίαν αἱ ἰδέαι εἶνε μᾶλλον περιορισμέναι καὶ ἤττον ἐπιδεκτικαί

τελειώσεως. Ἄλλ' ἐξ ἐτέρου ὁμοίως, ἐάν τις γινώσκῃ νὰ εἶνε ἀμέτοχος καὶ ὑπέροχος τῶν μικρῶν τοπικῶν συμφερόντων, τότε, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἡ ψυχὴ εἶνε μᾶλλον ἐλευθέρα καὶ μᾶλλον ἀφιλοκερδῆς, καὶ ὑπολείπεται αὐτῇ κχιρὸς ἵνα διανοηται, ἵνα ὀνειροπολῇ, ἵνα ἀγαπᾷ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ περὶ πολιτικῶν δοξασιῶν ἕριδες δὲν εἶνε πλὴν πλησίον αὐτῆς, ὀλιγώτερον ἐμπλέκεται εἰς αὐτάς καὶ κρίνει περὶ αὐτῶν ἀφ' ὑψηλοτέρας περιουσίας· ζῆ μᾶλλον ἐν αὐτῇ, ὀλιγώτερον μεριμνῶσα περὶ τοῦ τί διανοοῦνται οἱ ἄλλοι, ἢ περὶ τοῦ τί αὐτὴ ὀφείλει νὰ διανοηται, καὶ ἐποφθαλμιῶσα ὀλιγώτερον πρὸς τὸ καινοφανές ἢ πρὸς τὸ ἀληθές. Τέλος σκέπτεται καὶ πῶς νὰ βελτιώσῃ ἑαυτήν, περὶ οὗ οὐδ' ὁλοῦς σχεδὸν φροντίζουσιν οἱ τῶν μεγάλων πόλεων κάτοικοι, διότι, ἀδιαλείπτως μεριμνῶντες περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, δὲν ἔχουσι κχιρὸν περισσεύοντα πρὸς βελτίωσιν ἑαυτῶν. Τοιαῦτα εἶνε αἱ ὠφέλειαι, ἃς ὁ ἐπαρχιακὸς βίος δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς γινώσκοντας νὰ ἐπωφεληθῶσιν αὐτοῦ.

Ἀφ' οὗ ὁ τόπος συντελεῖ τοσοῦτον εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονίαν, ἡ ἀλλαγὴ τοῦ τόπου δέον νὰ συγκαταριθμηται μεταξὺ τῶν σπουδαιοτάτων συμβάντων τοῦ βίου· δύναται δὲ αὕτη νὰ εἶνε εἴτε ἐφήμερος καὶ βραχεῖα, καὶ τότε εἶνε περιήγησις, ταξιδεῖδιον, εἴτε ὀριστικὴ ἢ τοῦλάχιστον ἀρκούντως παρατεταμένη, καὶ τότε εἶνε μετατόπισις ἢ ἀλλαγὴ διαμονῆς. Ἐν ἑκατέρᾳ δὲ τῶν περιστάσεων τούτων διάφορος εἶνε καὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ τόπου ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τε τῆς φαντασίας καὶ τῆς τοῦ βίου εὐδαιμονίας.

Τὸ ταξιδεῖδιον (ἐννοῶ δὲ τὸ γινόμενον χάριν διασκεδάσεως καὶ οὐχὶ χάριν ὑποθέσεων) εἶνε ἀντιπερισπασμὸς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ· εἶνε μέσον στιγμιαίας ἀποφυγῆς πάντων τῶν δεσμῶν, πάντων τῶν συμφερόντων, πασῶν τῶν φροντίδων ὑφ' ὧν δεσμεύεται συχνότατα καὶ ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν ἀνθρώπων, εἶνε κατάπαυσις πάντων τῶν παθῶν, ἐνὸς μόνου ἐξαιρουμένου, τῆς περιεργίας. Ὁ ταξιδεῖδιον καταλαμβανόμενος τρόπον τινὰ ὑπὸ λήθης, δὲν εἶνε φίλαρχος, φθονερός, ἰδιοτελής, δοξομανῆς, μνησικακος. Καταλείπει ὀπισθεν αὐτοῦ πάντα ταῦτα τὰ πάθη, βεβαιότατος ὅτι ἐπανελθὼν θὰ ἀνεύρῃ αὐτὰ σῶα καὶ ἀνέπαφα, ἀλλὰ χαίρων ὅτι ἀποχωρίζεται αὐτῶν πρὸς ὠραν, διότι γινώσκει κάλλιστα πόσον ἀκριβὰ ἀναγκάζεται νὰ πληρώσῃ τὰς πικρὰς τέρψεις ἃς παρέχουσιν αὐτῷ. Τὸ πρῶτιστον καὶ κυριώτατον θέλητρον τοῦ ταξιδεῖδιου προέρχεται, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, ἐκ τούτου, ὅτι οἱ τόποι ἐκεῖνοι, οἱ τοσοῦτον τέρποντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῶν ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς. Πρὸς ἡμᾶς οὐδὲν ἄλλο εἶνε, ἢ εὐάρεστον τι θέαμα, ὅπερ βλέπομεν μετ' εὐαρεσκείας ἀφιλοκερδῶς. Αἰσθανόμεθα ὅτι οὐδὲν αὐτῶν

συνδέεται πρὸς οὐδέν τῶν ἡμετέρων παθῶν. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐν ἧ κινουῦνται τοσοῦτοι ἄνθρωποι καὶ ἤτις εἶνε ὁμοία πρὸς ἡν κατοικοῦμεν, δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος οὐ τὰ συμφέροντα δυνάτον νὰ συνάπτωνται πως πρὸς τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ οἰκία πρὸς ἡν συνδέεται θλιβερά τις ἀνάμνησις ἢ βλέμμα τεταραγμένον. Τὰ πάντα εἶνε ξένα πρὸς ἡμᾶς. Ἀλλὰ τότε, θὰ εἶπη τις, τὰ πάντα ὀφείλουσι νὰ εἶνε εἰς ἡμᾶς ἀδιάφορα. Δὲν λέγομεν τοῦτο, ὄχι, διότι ὑπάρχει πρῶτον ἰδιαιτέρα τις καὶ ὅλας ἀνεμνήνευτος τέρψις ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ μεταλλαγῇ τῶν τόπων. Τόπος τις νέος καίπερ στερούμενος καλλονῆς, δι' αὐτὸ τοῦτο μόνον ἀρέσκει ἡμῖν. Ὅποια τέρψις ὄπoταν ἐν γνωστοτάτῳ ἡμῖν δάσει ἀνκκλύψωμεν ἀτραπὸν ὁμοίαν μὲν πρὸς πάσας τὰς ἄλλας, ἢ ὅμως ὁ πούς ἡμῶν δὲν ἐπάτησεν ἀκόμη! Ὅποια μέθη, ὁποῖον παρὰ φρον πάθος κατέλαβε τὸν ἄνθρωπον ὅτε παρητήρησεν ὅτι δὲν ἐγίνωσκε τὸ ἡμισυ τῆς οἰκουμένης, ὅτε ἀνεκάλυψε κόσμους ἀγνώστους, οὓς ἡ φαντασία ἐκόσμηε δι' ἀπαραμίλλου κάλλους, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ἦσαν νέοι! Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει ἡμῖν ὁσάκις ταξιδεύομεν, ὅταν ἴδωμεν νέον τι τοπεῖον, νέαν τινὰ πόλιν. Κοινῶς λέγουσιν ὅτι πᾶσαι αἱ πόλεις ὁμοιάζουσιν· ἀλλ' οὐδὲν ψευδέστερον τούτου· διότι βεβαίως πᾶσα πόλις ἔχει μὲν οἰκίας πλατείας, ὁδοὺς, ἀλλ' ἡ διάθεσις αὐτῶν ποικίλλει ἐπ' ἄπειρον, καὶ ἡ εὐτελεστάτη πόλις ἔχει καὶ αὐτὴ ἰδίαν φυσιογνωμίαν. Καὶ ναὶ μὲν ἡ τοιαύτη τέρψις ἀμβλύνεται ἐπὶ τέλους καθ' ὅσον βλέπει τις πλείονας τόπους καὶ πόλεις, συνηθίζει τις καὶ αὐτὴν τὴν μεταβολὴν καὶ μόνον τὸ ἔκτακτον προσελκύει τὴν προσοχὴν, ἀλλ' ὅταν ὅμως ταξιδεύῃ τις τὸ πρῶτον, τὰ πάντα εἶνε θέας ἄξια, τὰ πάντα εἶνε ἔκτακτα καὶ ἀπροσδόκητα· τὸ ἐρείπιον εἶνε θαυμαστόν τι, ἢ διανυκτερεῖσις ἐν πανδοκείῳ εἶνε μυθιστόρημα. Πρὸς τὴν τέρψιν δὲ τοῦ καινοφανοῦς προστίθεται ἡ τῆς συμπαθείας. Ὅσα μᾶλλον ἄγνωστοι εἶνε οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἕκαστος ἰδίᾳ, τοσοῦτω συμπαθοῦμεν πρὸς αὐτούς ἐν συνόλῳ θεωρούμενους. Ἐν τοῖς κόλποις τῶν κλειστῶν καὶ μυστηριωδῶν ἐκείνων οἰκιῶν, περιδινοῦνται πάθη ὅμοια πρὸς τὰ ἡμέτερα, κινήσεις καὶ συγκρούσεις ὅμοιαι πρὸς ἃς κατελίπομεν ὀπισθεν ἡμῶν, καὶ ἃς θὰ εὐρωμεν ἐπανερχόμενοι, ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἀγαπώμενοι καὶ μισούμενοι, ἐρχόμενοι καὶ ἀπερχόμενοι, πιστεύοντες καὶ ἀμφιβάλλοντες. Ὑπάρχουσιν ἔρωτες, γάμοι, θάνατοι, γεννήσεις, ἀποκαταστάσεις, ἑορταὶ οἰκογενειακαὶ, φιλικαὶ ὁμηγύρις, φιλομούσων διατριβαὶ καὶ νέων νεανιεύματα. Καὶ αὐταὶ ἔτι αἱ ἐρημοὶ ὁδοί, ἃς ἀπαντῶμεν ἐν ἀπωτάταις πόλεσι, συγκινοῦσιν ἡμᾶς συλλογιζόμενους εἴτε τὴν ἄλλοτ' ἐν αὐταῖς κινουμένην θορυβώδη ζωὴν, εἴτε τὴν σκοτεινὴν καὶ σιωπηλὴν ζωὴν, ἣτις φαίνεται κρυπτομένη σήμερον ἐν

αὐταῖς. Κατέναντι τῆς φύσεως ἄλλοια τις συμπάθεια καταλαμβάνει ἡμᾶς, ἢ συμπάθεια ἢ ἐμπνέει ἡμῖν ἡ ζωὴ ἢ ἐν τῇ φύσει, ἢ ζωῇ, ἢ ἄρρητός τις αἰτία διέχεεν ἀφθόνως εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἀναριθμητῶν αὐτῆς δημιουργημάτων.

Ἐὰν ἡ τοῦ τόπου ἀλλαγὴ δὲν εἶνε ἐφήμερος ἀλλ' ὀριστική, αἱ ἐξ αὐτῆς ἐντυπώσεις εἶνε διάφοροι, λαμβάνουσαι χαρακτῆρα αὐστηρότερον καὶ ἐμβριθέστερον. Ἐρχόμενοι εἰς τόπον νέον, ἐνθα μέλλετε νὰ κατοικήσητε ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἴσως δὲ καὶ διὰ παντός, δύνασθε νὰ παρατηρήσητε ὅτι συμβαίνει τρόπον τινὲ ῥῆγμα τι ἐν τῷ βίῳ, ἐπερχομένης στιγμιαίας τινὸς ἀναστολῆς καὶ διακοπῆς. Αἱ πλείσται τῶν συμπαθειῶν καὶ τῶν σκέσεων, τῶν συνημμένων πρὸς τὸν τόπον ὃν κατελίπομεν, ἐξαφανίζονται ἢ διαλύονται ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ὑπολείπεται ἐξ αὐτῶν μόνον ὅ τι συμφέρει ἡμῖν νὰ φυλάζωμεν, τοῦτ' ἔστι τὰ πάθη. Δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἐκ περιπτώσεως δεσμοὶ τινες παρακολουθοῦντες ἡμᾶς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀλλὰ καθ' ὅλου δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ὁ τοῦ παρελθόντος βίος ἐμφανίζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς ἄλλος τις βίος, ὅταν καταλείπωμεν αὐτὸν ἐν τῷ τόπῳ ὃν οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπανιδώμεν. Ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν γίνεται ὡς ἐπεισόδιον, ὅπερ θεώμεθα ἐξωθεν μετὰ τινος οἰονεὶ ὀλιγορίας καὶ ἀπαρνήσεως, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ μετὰ τρυφερᾶς συμπαθείας, ὁποῖαν αἰσθανόμεθα ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν συγγενῶν ἡμῶν. Ἐπαναλαμβάνων δὲ λέγω ὅτι ἡ ἀπαρνήσις αὕτη τοῦ παρελθόντος δὲν εἶνε πάντοτε ὀλική, ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· ἀλλὰ καὶ μερικὴ μόνον ἐὰν εἶνε, πάλιν εἶνε ὠφέλιμος· καὶ δι' αὐτὸ ὅταν ὁ βίος ἡμῶν κατασταθῇ καθ' ὑπερβολὴν δύσκολος ἐν τινι τόπῳ, εἴτε ἐξ αἰτίας τῶν περιστάσεων, εἴτε ἐξ ἰδίου ἡμῶν αὐτῶν σφάλματος, τότε ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει ἡμῖν νὰ μετοικίσωμεν. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος ὠφελεῖ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἢ δὲ μετατόπισις εἶνε συνήθως ἀπαλλαγὴ. Ὅθεν ὅταν ἐρχώμεθα εἰς τόπον νέον, ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶνε μᾶλλον ἢ ἤττον ὡς πῖναξ ἄγραφος. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν πατήσωμεν τὸν πῶδα ἐπὶ τοῦ νέου ἐδάφους, συμβαίνει ἐν ἡμῖν αἰσθητὰ τι ἀνεξήγητον· εὐρισκόθα ἐν τόπῳ ὅστις πρὸς ἡμᾶς εἶνε οὐδέν, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον συγκινεῖ οὐδεμίαν ἵνα τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Ὁ τόπος οὗτος εἶνε δι' ἡμᾶς κενός, εἶνε ἀπλοῦν διάστημα, εἶνε γῶρος οὐ οὐδεμίαν πλευρὰν ἐπεχειρήσαμεν νὰ καταλάβωμεν. Τὸ αἰσθητὸν τοῦτο τοῦ κενοῦ εἶνε σφόδρα ὀδυνηρὸν εἰς τοὺς ἔχοντας χρεῖαν ἄλλων ἀνθρώπων ἵνα ζήσωσιν, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὧν ἡ ψυχὴ ἵνα αἰσθάνηται ἑαυτὴν ὑπάρχουσαν, ἔχει ἀνάγκην νὰ συνδέεται πρὸς πολλὰς ἄλλας ψυχὰς διὰ τῶν δεσμῶν τῶν πόθων ἢ τῶν παθῶν ἢ τῶν συμπαθειῶν. Ἐὰν μάλιστα τὸ κενὸν τοῦτο μέλλῃ νὰ καταλάβῃ τὸν τόπον στε-

νοτάτων και ἐγκαρδίων σχέσεων και αἰσθημάτων, ἐάν τὸ θῦμα εἶνε νέον και οὐδεμίαν ἔχει γνωσῖν τῶν ῥημάτων τοῦ βίου, ἐάν τὸ μὲν παρελθὸν αὐτοῦ ἦτο μεστὸν χαρᾶς και κινήσεως, πλοῦτου και ἐνεργείας, τὸ δὲ παρὸν εἶνε σιωπηλὸν και σκυθρωπὸν, τότε τὸ αἰσθημα τοῦτο τῆς ἐρημίας και τοῦ κενοῦ δυνατὸν νὰ γεννήσῃ τὸν ἀπελπισμὸν. Ἀλλὰ ἄς μὴ δεινώωμεν ὑπὲρ τὸ μέτρον τὰ πράγματα, ἄς μὴ πολλαπλασιάζωμεν τὰς ἀπαισίας περιπτώσεις, ἄς λάβωμεν τὴν συνθηθεστάτην και κοινοτάτην ὑπόθεσιν τῆς ἀλλαγῆς καταστάσεως. Τομῶ εἶπειν ὅτι τὸ αἰσθημα τῆς ἐλευθερώσεως ὅπερ οἰσθανόμεθα μεταξύ τοῦ παρελθόντος βίου λήξαντος ἤδη, και τοῦ μέλλοντος ὅστις ἀκόμη δὲν ἤρχισε, παρέχει εἰς τὴν ψυχὴν ἀνάπαυσιν τινὰ στιγμιαίαν, ἥτις, ὁμολογῶ, δὲν ἀμοιρεῖ μὲν θλίψεως, ἀλλ' οὐδὲ θελγῆτρον τινός, ἀν μάλιστα προστεθῆ και ἡ σκέψις αὐτῆ ἢ ἀμέσως ἐπερχομένη· σήμερον ἴσως εἶμαι ἀκόμη ἐλεύθερος και μόνον εἰς ἐμὲ αὐτὸν ἀνήκω. Δύναμαι νὰ εἶπω εἰς τὴν ψυχὴν μου ἐλευθέρως νὰ ἐκλέξῃ τοὺς δεσμούς εἴτε τοὺς μέλλοντας εἴτε τοὺς παρελθόντας. Ἄλλ' αὖριον εὐθύς ὡς κρούσω τὴν θύραν οἰκίας τινός, ὡς ἐγγίσω ἀνθρώπου τινός τὴν χεῖρα, ἀπ' ἐκείνης εὐθύς τῆς ὥρας δὲν εἶμαι πλέον ἐλεύθερος, τὰ συμφέροντά μου συνδέονται

πρὸς ἄλλα συμφέροντα· καθήκοντα, σχέσεις, συμπάθειαι, ἀντιπάθειαι, σφάλματα, παρανοήσεις, ἐξηγήσεις, πάντες οἱ δεσμοί, πᾶσαι αἱ ὑποχρεώσεις θὰ ἐπαναληθῶσιν ἐνταῦθα ὅπως και ἄλλαχοῦ· πάθη ἀνύπαρκτα ἐτι θὰ γεννηθῶσιν ἐν ἐμοί, και κατὰ μικρὸν ἢ πόλις αὕτη, τὸ χωρίον τοῦτο, ἢ φύσις αὕτη θὰ ἐμψυχωθῆ και θὰ συνδέσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς πρὸς τὴν ψυχὴν μου· θὰ κλύσω ἐνταῦθα, θὰ ἀγαπήσω, θὰ μισήσω, θὰ εὐδοκιμήσω, θὰ ἀποτύχω, ἴσως θὰ βελτιωθῶ, ἴσως θὰ τραπῶ ἐπὶ τὰ χεῖρα· δοκιμασίαι ἀγνωστοί με ἀναμένουσι, ἴσως θὰ ἐγκαταλίπω μετὰ σπαραγμῶν καρδίας τὸν τόπον τοῦτον, εἰς ὃν ἀποβιβάζομαι ἤδη μετ' ἀδιαφορίας, ἴσως τέλος τὸ ἔδαφος τοῦτο ὅπερ οὐδέποτε ὁ πούς μου ἐπάτησε θὰ γίνῃ ἢ ὑστάτη μου πατρίς! Τὸ αἰσθημα τοῦτο τοῦ ἀγνωστοῦ, ἢ προσδοκία αὕτη τοῦ μέλλοντος, ἢ μετέωρος αὕτη κατάστασις, μεταξύ ἐλπίδος και φόβου, μεταξύ ἀγαθῶν και δεινῶν ἐξ ἴσου μυστηριωδῶν, μεταδίδει εἰς τὴν ψυχὴν ποιόν τινὰ τρόμον, περὶ οὗ δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον εὐάρεστος ὅσον εἶνε πικρὸς και ταραχώδης.

[Paul Janet: Philosophie du bonheur]

Π. Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ

ΔΙΑΓΝΩΣΙΣ ΤΟΥ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 762.]

Μεταβαίνοντες ἀπὸ τῆς γραφῆς τῶν διασῆμων ἀνδρῶν εἰς τὴν τῶν κοινῶν θνητῶν ἐκπλησόμεθα βλέποντες, ὅτι ἡ ἀπόστασις ἢ χωρίζουσα αὐτοὺς συνίσταται και ἐνταῦθα εἰς πολλάς περιστάσεις εἰς τὴν ἔλλειψιν τοῦ μεγαλοπροποῦς, διακεκριμένου και σαφοῦς χαρακτήρος. Καὶ δὲν εἶνε μὲν σπάνιοι οἱ ἀνθρώποι οἱ εὐάρεστοι εἰς τὰς συναναστροφάς, οἱ ἐπιμελεῖς και ἐπιτηδαιοὶ ἔμποροι, οἱ καλοὶ πατέρες τῶν οικογενειῶν, αἱ ἐράσμιαι δεσποινίδες και οἱ εὐφρεῖς νέοι, ἀλλ' ἅπαντες οὗτοι δὲν εἶνε κατ' ἀνάγκην και χαρακτηριστῆρες καθ' ἑαυτοὺς διακεκριμένοι, σημαίνοντες πνευματικῶς, ἢ σημαντικαὶ και πρωτότυποι προσωπικότητες, ἐνεκα τούτου δὲ καὶ ἡ γραφὴ αὐτῶν δὲν εἶνε χαρακτηριστική. Ἐκ τούτου δὲ

πρόέρχεται και ἡ διάψευσις τῶν ἐλπίδων ἐκείνων, οἵτινες ἐπιδεικνύοντες γραφὴν τινὰ γνωστοῦ προσώπου ἢ οἰκείου και συγγενοῦς εἶς τινὰ γραφολόγον, προσδοκῶσι ν' ἀκούσωσι παρ' αὐτοῦ πάραυτα και ἴδωσι πρὸ αὐτῶν ζῶσαν τὴν εἰκόνα τοῦ προσώπου περὶ οὗ ἐρωτῶσι. Ἐνῶ δὲ αἱ ἀρεταὶ ἢ κακίαι τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅλως ἀσήμαντοι, γνωσταὶ δὲ μόνον ἐν τῷ κύκλῳ τῶν στενῶν φίλων και οἰκείων, ὁ γραφολόγος σχεδὶα γράφει ἀμυδρὰν μόνον εἰκόνα μετρίου τινός και κοινοῦ ἀνθρώπου.

Μεταξὺ ὁμοῦ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν και τῶν κοινῶν ἀνθρώπων ὑπάρχουσι πολλάι και διάφοροι βαθμίδες, κατεληγμέναι πᾶσαι ὑπὸ ἀξίων ἀντιπροσώπων. Οὐδεὶς εἶνε ὅλως διόλου ἄσημος· και ἀν δὲ ὑπῆρχε τοιοῦτός τις, ἢ γραφὴ αὐτοῦ ἔνεκα τούτου ἤθελεν εἶναι λιαν ἐνδιαφέρων τύπος τῆς σπανίας ταύτης τάξεως τῶν ἀνθρώπων.

Λάβωμεν λοιπὸν ὀλίγας τινὰς γραφὰς και ἐξετάσωμεν αὐτάς.

Σε' παραμελῆ γραμμὴν ὄργιστι' ῥοξεν